

Alkohol og arbeidsliv

Inger Synnøve Moan, avdeling for rusmidler og tobakk ved FHI
AKAN-dagene 18. november 2019

1. januar 2018

Trond Giske fritas fra sitt verv som nestleder for Arbeiderpartiet på ubestemt tid grunnet flere varslinger om seksuell trakassering og bruk av alkohol

10. januar 2018

Unge Høyre-leder
Kristian Tonning Riise
trakk seg fra vervet etter
ubehagelige situasjoner
knyttet til for mye
alkohol, pågående
sjekking og relasjoner til
yngre jenter i en ulik
maktposisjon

15. januar 2018

Senterpartiets Dag
Rønning trakk seg som
fylkesordfører i
Hedmark etter varsler
om flere uønskede
hendelser med mye
alkohol og upassende
oppførsel overfor yngre
jenter

Metoo: – Alkohol er elefanten i rommet

Jonas Gahr Støre vil ikke lenger spandere alkohol og Unge Høyre tør legges etter Tønning Riise-saken. Men det politiske Norge blir neppe avholds med det første.

Andreas W. H. Lindvåg
andreas.lindvag@vl.no

Spørsmål

- Er alkoholbruk et problem for norsk arbeidsliv generelt?
- Hvilke andre konsekvenser enn seksuell trakassering kan alkoholbruk ha for kollegaer og for arbeidsplasser?
- Kan alkoholbruk være positivt for arbeidsplassen?

Prosjektet 'Alkohol og arbeidsliv'

- Prosjekt finansiert av Helsedirektoratet (2015-2021)
- **Del 1. Kvantitativ undersøkelse**
 - Årlige surveyundersøkelser blant 1500-2000 norske arbeidstakere 20-74 år
- *Hovedformål, å kartlegge:*
 1. Alkoholbruk og holdninger til alkoholbruk i jobbsammenheng
 2. Utbredelse av og holdninger til alkoholrelatert fravær og nedsatt produktivitet
 3. Andre konsekvenser – positive og negative - av alkoholbruk for arbeidslivet og for kollegaer, f.eks. sosialt samhold og uønsket seksuell oppmerksomhet
 4. Alkoholpraksiser (f.eks. lønningspils) og regulering av alkoholbruk i arbeidslivet

Del 2. Kvalitativ undersøkelse

- 48 intervjuer gjennomført i 2015 og 2017 med ledere og ansatte
- *Formål, å belyse:*
 - Alkoholens rolle i gråsonen mellom arbeid og fritid (interaksjon og sosialisering)
 - Hvordan alkoholrelaterte problemer oppleves og håndteres i jobbsammenheng
 - Foruten å belyse egne problemstillinger, brukes kvalitative data til å kontekstualisere og utdype resultater fra surveyundersøkelsen (f.eks. Buvik, Moan & Halkjelsvik, 2018)

Alcohol-related absence and presenteeism: Beyond productivity loss

Formål og datagrunnlag

- Å undersøke forekomsten av alkoholrelatert fravær og nærvær i et bredt utvalg av norske arbeidstakere, samt å se hvordan dette oppleves og håndteres
- Surveydata fra 2015
 - 1940 ansatte i Norge mellom 20 og 74 år, 49 % kvinner
- Data fra 24 kvalitative dybdeintervjuer fra 2015
 - 12 ledere/12 ansatte (tre med alkoholproblemer)
 - 48 unike saker med ansatte med alkoholproblemer

Resultater fra survey

Utbredelse av alkoholrelatert fravær og nedsatt produktivitet siste 12 måneder:

- 1-2 % oppga alkoholrelatert fravær en hel arbeidsdag
- 2 % oppga alkoholrelatert fravær deler av arbeidsdagen
- 11 % rapporterte at de hadde vært mindre produktive på jobb pga. alkoholbruk dagen før

Alkoholrelatert fravær: erfaringer og opplevelser

«Disse sakene er så krevende. Du bruker masse ressurser. Og du bruker masse økonomiske ressurser. Jeg måtte doble henne i faser. Jeg måtte sette på en annen lærer i tillegg, som en slags type opp-backing, uten at hun føler det som at hun ikke klarer å gjøre jobben. Hvis hun ikke kom, så hadde vi full bemanning likevel»

Rektor om lærer på barneskole

«Jeg må balansere hårfint, sånn at hvis jeg har drukket litt for mye, så tenker jeg noen ganger at da drøyer jeg litt med å dra på jobben, for jeg vil for eksempel ikke komme på jobben og at det lukter av meg. Så da venter jeg bare og kommer et par timer senere»

Vitenskapelig ansatt ved universitet

Alkoholrelatert nærvær: erfaringer og opplevelser

«Hun luktet ofte alkohol da hun kom om morgenen, det var ikke bare bakrus. Hvis en unge skulle slå seg eller skade seg på en eller annen måte, og det kommer fram at en lærer ikke har vært edru, det hadde vært helt håpløst. Det er jo livsfarlig»

Rektor om lærer på barneskole

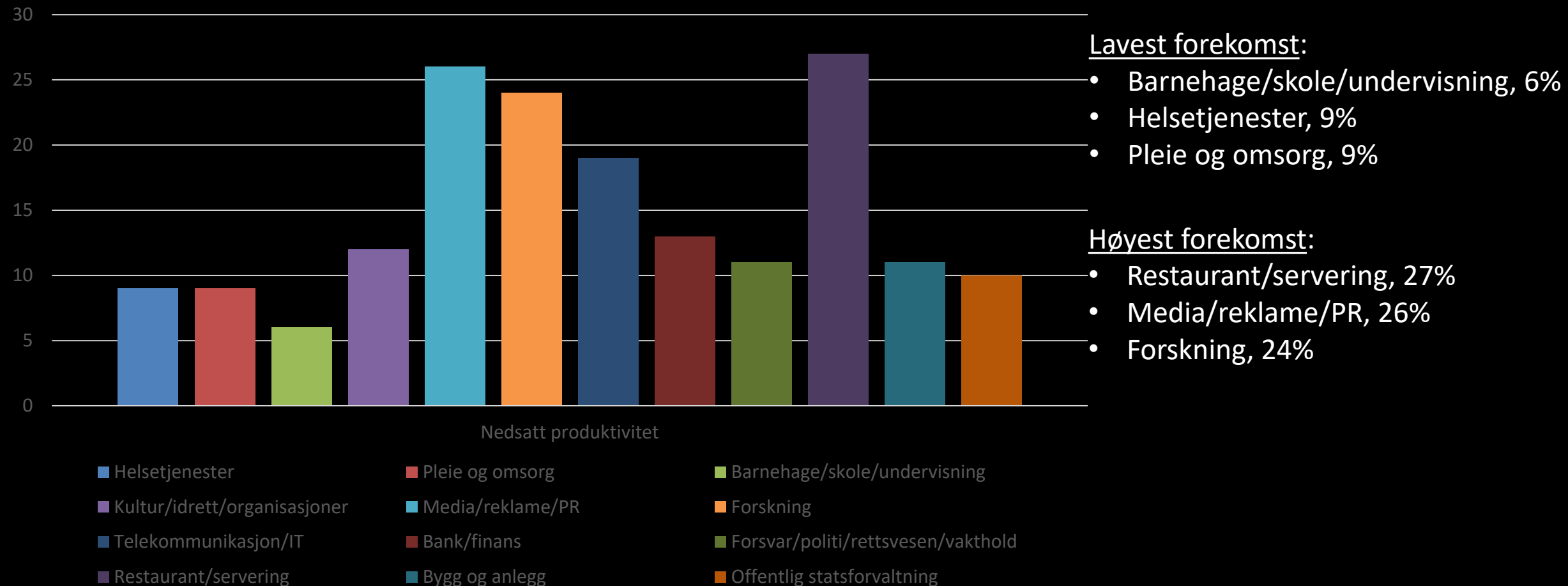
«Jeg er ofte i litt dårlig form. Og da kjenner jeg jo at jeg ikke kan yte det aller beste jeg har. Jeg kan sitte og gjøre analyser, og jeg får dem ikke til. Jeg gjør feil. Jeg jobber jo en del med interessante tallmaterialer og statistikk og sånne ting, og da må du være ganske opplagt. Det er sjelden jeg er opplagt»

Vitenskapelig ansatt ved universitet

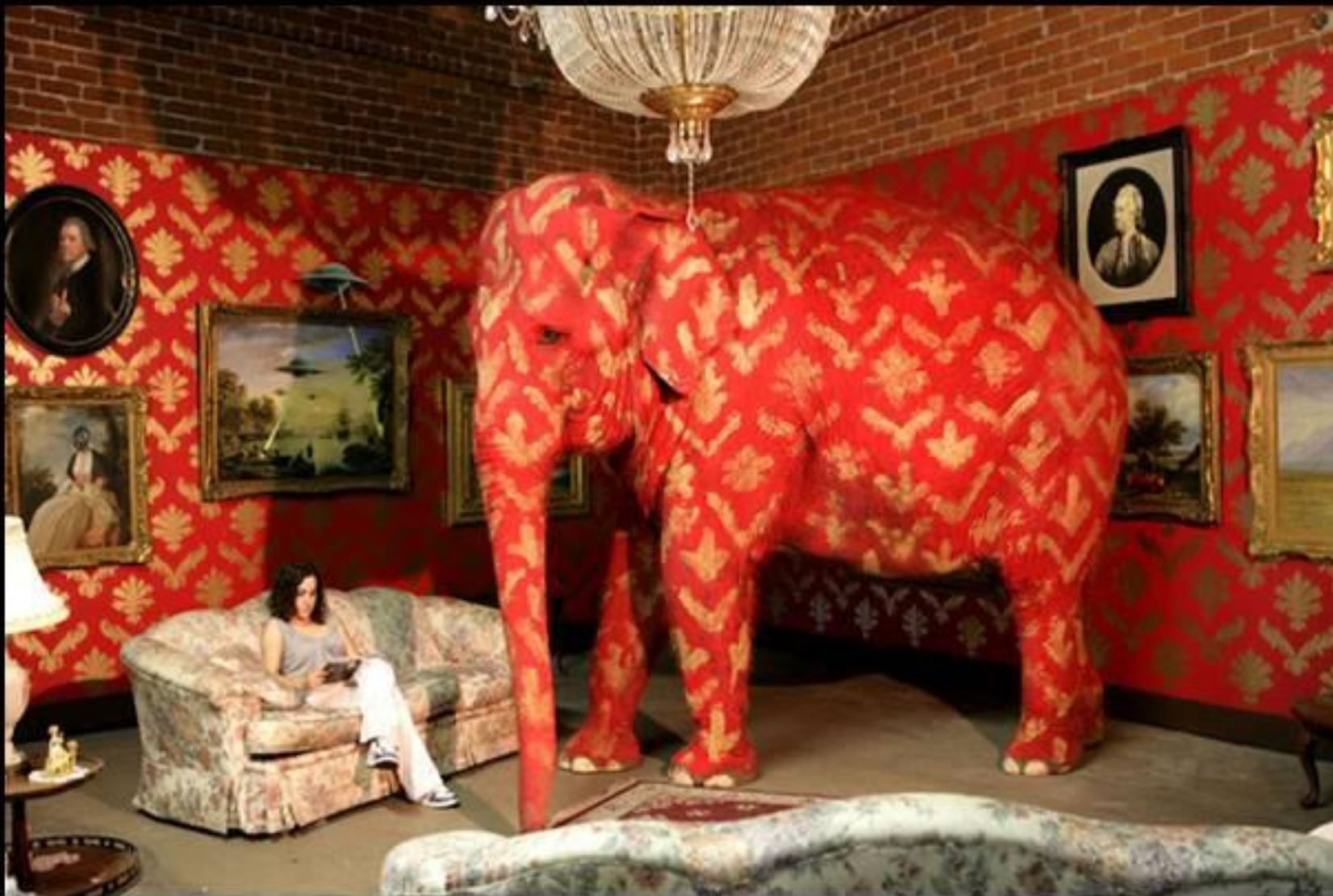
Oppsummering

- Alkoholrelatert fravær er lite utbredt dersom man ser på norske arbeidstakere under ett
- I gjennomsnitt 11 % som svarer at de har vært mindre produktive på jobb pga. alkoholbruk dagen før
- Én ansatt med alkoholproblemer kan skape store problemer for arbeidsplassen og for kollegaer – som innebærer mer enn fravær og nedsatt produktivitet:
 - *sikkerhet, omdømme, konflikter, økonomiske konsekvenser, dårlig arbeidsmiljø, usikkerhet, mistillit, frustrasjon, praktiske vansker, etiske problemer osv.*

Nedsatt produktivitet som følge av alkoholbruk dagen før siste 12 mnd

Kilde: Moan & Halkjelsvik (2019)

Takk for oppmerksomheten!